

J Á T O N E J S E M

Veselohra v jednom jednání dle Schückingovy novely

1918
1919
1920

1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050
2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100

2101
2102
2103
2104
2105
2106
2107
2108
2109
2110
2111
2112
2113
2114
2115
2116
2117
2118
2119
2120
2121
2122
2123
2124
2125
2126
2127
2128
2129
2130
2131
2132
2133
2134
2135
2136
2137
2138
2139
2140
2141
2142
2143
2144
2145
2146
2147
2148
2149
2150

OSOBY

ANTONÍN MĚRSKÝ, básník

MARIE, jeho choť

ARTUR MĚRSKÝ, jeho sestrovec

ANNA KREJČÍ

RYŠAVÝ, student

SLUŽKA

LISTONOŠ

DRÁB

Cestující

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

Zahrada. Vlevo vila. V pravém popředí strom a pod ním lávka; taktéž v levém popředí lávka, mezi květinami stůl a sedadla. V pozadí široká mřížová vrata, kterými se vidí na ulici a naproti stojící vysoký dům, k němuž široké stupně vedou.

VÝSTUP PRVNÍ

MĚRSKÝ. *Později* MARIE a LISTONOŠ.

MĚRSKÝ (*prochází se*): Už je věru nejvyšší čas, abych zapatřil něco nového. Letos se mi nedaří. Okurky jsou přihořklé jako ženská chvála a žloutnou předčasně jako česká energie. Saláty kroutí hlavy, jako by s tím světem byly nespokojeny a kapusta je housenkami prožrána jako srdce rozervancovo bolem. Hehe, rozervancovo! Také jsme jím byli, také, teď ale jsme zcela spokojeni, máme důstatek, bříško roste —

MARIE (*vyjde z domu nesouc nádobí na kávu a ubrus*): Dobré jitro, mužíčku!

MĚRSKÝ: Což neznáš ještě způsobů, děvčátko? Přece tě už po dvacet let cvičím, a ještě nic! Sem poď ke mně!

MARIE (*prostírá na stůl*): Hned, kantore, jen až budu hotova. Tak, nu tady jsem. (*Přistupuje k němu.*)

MĚRSKÝ: Nemáš dát pánu svému vždycky k dobrému jitru pac a pusu? Dej tedy pac. (*Marie položí ruku svou do jeho, on její ruku políbí.*) — A teď pusu. (*Obejme ji.*)

LISTONOŠ (*vejde v témž okamžiku mřížovými vraty*): Noviny a tři listy, prosím.

MĚRSKÝ: Děkuju, položte vše jen na stůl! (*Listonoš odejde.*)

MARIE: Vidíš, ty zlý člověče, tak mne zahanbit! Veřejně mne obejmout — eh jdi, já se teď stydím.

MĚRSKÝ: Jak? Ty se stydíš za svého muže? Nu jen se nemrač. Vždyť já vím, že se mnou pyšníš!

MARIE: To právě —

MĚRSKÝ: To právě je to hezké u tebe, ovšem. Nechme zbytečných hádek a sedněm k snídani. Rád bych věděl, co pošta přináší. (*Zasednou. Rozevívá noviny.*) To je prokleté! Pamatuješ se na toho cestujícího literáta, který u mne před několika nedělními byl? Nu ten zde teď popisuje své sejití se mnou. To bude něco čistého! (*Čte.*) „Krásné oko“, „výrazuplnou tvář“ — ženuško, on se do mne zamiloval! Ach bože, bože, hezké je to ovšem, když je člověk slavným, má to ale také nepříjemnou svou stránku. Člověku překáží, že celý svět zajímá, jakou noční čepici má, že bez ducha naslouchají, když někdo vypravuje, jak svou snídani požívá. Člověk tím uvědoměním, že je slavným básníkem, přijde do tak nervésního rozechvění, že když si ruce myje, myslí, že celé divadelní obecenstvo na druhé straně umývadla stojí.

MARIE: Proto také pocákáš celý pokoj, když se myješ!

MĚRSKÝ (*rozevívá druhé noviny*): Ach zde zase něco takového, co u nás kritikou jmenujou. Když některý tak zvaný český „kritik“ o několika spisovatelích najednou nebo o nějakém větším sebrání básní mluví, připadá mně to vždy, jako by brav do splavu hnál. — První báseň je dobrá, druhá lepší, třetí nestojí za nic, čtvrtá se mohla vynechat, pátá má dobrou formu, šestá má hlubokou myšlenku, sedmá je blbá — a tak se to pere jako kartáčem. Kdo už má jednou jméno, ten ovšem není v žádném nebezpečí více — může napsat třeba nejblbější verše, kritik řekne už proto, že jsou klasické, aby mohl jiné tím více snížit. — Copak ale stojí v listech. (*Otevře první list.*) Nové vydání mých básní? Za pět set zlatých honoráru? — Ne — český básník si teď už může poroučet! Dá-li nakladatel tisíc, může tisknout. (*Otevře list druhý.*) Příležitostná báseň k uvítání nového měšťanosty. Čert aby vzal všechny příležitosti! Nu

- napsat ji musím, vždyť mne proto udělali čestným měšťanem. (*Otevře list třetí a čte potichu.*) A — ah! To je pěkné!
- MARIE: Chceš ještě kávu? — Copak to máš?
- MĚRSKÝ (*podává jí list*): No tu máš, ženuško, utři si ručičky o zástěrku a přečti si to.
- MARIE (*čte*): „Ideále mého srdce!“ — Tys ideál? Aj! Jakýpak je podpis — Anna Krejčí! Smím snad vědět, jak jsi se stal ideálem té dámy?
- MĚRSKÝ: Jen čti, dcerunko!
- MARIE (*čte dále*): „Odpust“ — aj, vy si už tykáte!
- MĚRSKÝ: Inu s tebou si také tykám.
- MARIE (*čte*): „Odpust, nesmrtelný pěvče, neslavné ctitelce lyrického oltáře tvé nesmrtelné slávy, že tak beze všech okolků a bez omluvy k tobě se obrací. Smělost má je ovšem podle obyčejných našich společenských pravidel zcela neslýchanou, tys ale povznešen nad hloupé ohledy a náležíš už také nám všem, celému národu, celému člověčenstvu! Každý má na tebe právo.“
- MĚRSKÝ: Vidíš, já ti vždycky říkám, že nemáš práva býti žárlivou.
- MARIE (*čte*): „Mám tedy i já právo na tebe. Nepotřebuju ani podotýkat, že jsem každou píseň tvou s tlukoucím srdcem a slzícím okem do sebe vsála, každou rozkošnou tu píseň, kterou jsi přispěl k mocnému koncertu našich pěvců.“
- MĚRSKÝ: Kdyby musili naši pěvci platit vstupné, nebylo by jich tolik a koncert by měl více harmonie.
- MARIE (*čte*): „Každé tvé nadšené slovo umím zpaměti, a za noci spočívá na mém srdci skvostné vydání tvých básní v modré vazbě se zlatou obřízkou. Děkuju ti ve jmenu příštích pokolení. Jak hluboce dovedu se vmyslit do tvých bolů!“
- MĚRSKÝ: A já při těch bolech tloustnu!
- MARIE: „Není pochybnosti, že ani Homér, ani Dante, ba ani Čelakovský něco podobného nedovedou. Navštívím tě v osamotnělé tvé chýži, již tak dojemně na stránce 170 popisuješ, o budoucí pondělek s ranním vlakem; před pondělkem nemohu, jelikož není má nová mantila ještě

hotova. Věčně tvoje s tebou vjedno srostlá duše — Anna Krejčí.“

MĚRSKÝ: Tvoje oči jsou udivením tak velké —

MARIE: A co chce můj pan manžel udělat?

MĚRSKÝ (*dívá se němě se strojeně blbým obličejem před sebe*).

MARIE: Ptám se, co si teď počneš, muži!...

MĚRSKÝ: Co si počnu?... Skutečně... já nemám posud ani stínu nějaké myšlenky o nějaké možnosti...

MARIE (*zlostně*): Tedy musím ti já povědít, že bych co manžel zcela dobře věděla, co se sluší v takových okolnostech. Vzala bych s sebou silného policajta ku dráze a dala bych tu zločinnou osobu hned sebrat pro bigamii nebo jak se to jmenuje.

MĚRSKÝ: Ale dušičko, to nejde, to bych si ji musel dříve vzít za ženu. (*Zastrčí list do kapsy.*)

MARIE: Utýct s manželem!

MĚRSKÝ: Vždyť já s ní ale nejspíš neuteku! A nač bych také utíkal, když v srdci tak krásné ženušky (*líbá jí ruku*) už tak rozkošné místečko mám.

MARIE (*mírněji*): Jakpak vypadá asi ta škandální osoba!

MĚRSKÝ: Není pochybnosti, že je to dlouhá, suchá panna v mužném stáří, která nosí tajně brejle v kapse, vystřížené šaty a krátké rukávy a která všechny Pickovy písně při pianu zpívat dovede. Je nejspíše velikou ctitelkou Jablonského a největší ctitelka, jakž vzdor své skromnosti se domnívati musím, básníka Měrského.

MARIE: Je zajisté tuze oškliva!

MĚRSKÝ: Ach nevýslovně, to se rozumí!

MARIE: A je s to zůstat zde třeba čtrnáct dní!

MĚRSKÝ: Nejméně půl roku, nebudeme se jí moct ani zbavit! Vždycky to přicházelo ženštinám zatěžko, když se se mnou loučit měly.

MARIE (*uhodí jej lehce přes ústa*): Samolibý! Píše ale, že přijde v pondělí, a dnes už máme pondělek.

MĚRSKÝ: Věru! — Ženuško, vid', že toho blázna dobře přivítáš? Že mne nezahanbíš? —

MARIE: Což nevím, jak se chovat mám? Není už pomoci, a když přislíbíš, že budeš hodným —

MĚRSKÝ: Za půl hodiny přijede ale už ranní vlak!

MARIE: Přispíším si tedy, abych pro ni nějaký pokojíček upravila.

MĚRSKÝ: Ó tys anděl! (*Políbí jí ruku a vede ji k domu.*)

Já si zatím vypleju svůj jahodový záhon, snad mně přitom nějaký plán napadne. — Měerský, Měerský, tys nešťastný člověk! Svým duchem zbláznil jsi ženštinu a teď chce ten blázen bůhvíjak dlouho u tebe setrvat a máš stále před ní stát jako modla na oltáři! Jen kdybych se jí mohl zbavit! Mohl bych jí říci, že nemáme ani jedinou světničku pro hosty upravenou! — Vždyť jsem ale vytisknul černě na bílém, že

milounko jest spát pod nebem širým
v záři měsíce a vůni květů.

Ona by byla s to lehnout si na lavici do zahrady a poeticky tam chrápat! — Kdybych jí řekl, že nemáme sami co jíst, odpoví mně:

Náš chléb buď lesní borůvka
a skála stůl i pohůvka.

Vždyť jsem to napsal zase já sám! — Ó já se té návštěvy ani nezbavím. (*Dívá se vpravo.*) Ach tady přichází pan Artur, který má tu čest býti mým sestrovcem. Toho hocha mám rád. Dorostlé to děťátko zoubkuje se teď — zamilovalo se totiž. Nevím, nevím, napraví-li ho venkov! Má dlouhou chvíli — (*udeří se do čela*) ach, jakpak kdybychom — ano, ano, to ho pobaví, může tu pominulou osobu studovat. Což nemůže zároveň mne osvobodit i sobě medicínu zaopatřit?

VÝSTUP DRUHÝ

ARTUR. PŘEDEŠLÍ.

ARTUR (*vystoupí z pravé strany. Jde zamyšleně a se svislou hlavou kupředu nevšímaje sobě cesty. Náhle šlápne do květin, což ho vyruší*): Ach odpusť, strýčku, šlápnu jsem ti do květin. Byl jsem tak zamyšlen —

MĚRSKÝ (*vezme jej za ruku*): Přiznej se, že zde dlouhou chvílí už sotva vydržet můžeš. Jen se přiznej!

ARTUR: Nechci ti lhát — máš pravdu, nejryzejší pravdu.

MĚRSKÝ: Vždyť jsem to věděl, je to zcela přirozené. Smutný tvůj stav mně to všechno vysvětluje. Spatřils při koncertu zvláště hezké děvče; pozorovals ji směle a ona povznesla oslňující svůj zrak chvílkami k tobě a pak se pravidelně začervenala. City tvoje plynou po moři jejích vlnad, pokud poslední akord ouvertury k Tannhäusru nedozní; každý pak odchází svou cestou — nevidíte se nikdy více! Její obraz ale zůstává v mysli tvé stále oživený a s matematickou jistotou víš, že jste pro sebe stvořeni a že bez ní ani živ být nemůžeš. Venkovský vzduch, čerstvá zelenina, moje společnost, ochrana před večerním chladem, vše to nezpomáhá. Není tomu tak?

ARTUR: Zcela tak!

MĚRSKÝ: Chci ti tedy nový lék nabídnout. Nalezl jsem něco, co tě po tak dlouho zabývat bude, než se do města vrátíš, kdež pak budeš moci dále po své krásné neznámé pátrat.

ARTUR: Pověz tedy!

MĚRSKÝ (*vyndá list z kapsy*): Čti!

ARTUR (*čte a mluví mezitím*): Nu vida, strýčku, ty budeš mít ještě zásluhu o nové blázince! — To je skutečně znamenité, jak tvoje verše působí! — Inu ovšem ta hloubka, ta výška — (*Dává list nazpět.*)

MĚRSKÝ: Prosím, prosím! Nahlídneš zajisté, že jsem poněkud v rozpacích. Jsem teď manželem, solidním mužem a mám už příliš chladnou krev pro podobné pletky. Romantikem jsem ovšem také a píšu verše o měsíční záři; mám se však velmi na pozoru, abych za měsíčku rýmu sobě neutržil, —

a hloupé kousky přenechávám jiným. Dejme ale tomu, že mám sestrovce, hochu to dosti hezkého, výmluvného při hloupých rozprávkách s děvčaty a znamenitě nadaného pro hloupé kousky. Dejme dále tomu, že má se mnou stejné jméno, že na jeho čele trůní stín oné geniality, která básníka vyznačuje, a že má teď náhodou také blouznivé oko. A dejme tomu konečně, že sobě předsevzal za svého strýce se vydávati, lyru tohoto výtečného muže si vypůjčiti a na několik dní co básník krásnýma očima obdivovat se nechat, — nu, co říkáš všemu tomu „dejme tomu“ ?

ARTUR: Nemusel bys mne dlouho přemlouvav. Podobný pěkný žertík —

MĚRSKÝ: Chceš tedy ?

ARTUR: Pro mne!

MĚRSKÝ: Rukoudáním.

ARTUR: Zde má ruka. (*Potřesou si ruce.*) Kdy přijede ?

MĚRSKÝ: Vždyť jsi četl, že ji zde za chvíli máme. Divil bych se, kdybychom nezažili zvláště pěkný žertík!

VÝSTUP TŘETÍ

MARIE *vystoupí z domu.* PŘEDEŠLÍ.

MĚRSKÝ: Budeš se mnou spokojena, ženuško, já přenechal svou úlohu Arturovi, nemáš se už o mne bát! On sám přijme ctitelku mou co domácí pán a poeta!

MARIE: Což jsi ty už také psal někdy verše ?

ARTUR: I ani v nejhoupějším okamžiku svého života ne! Myslím ale, že na básníka si zahrát lehce dovedu! Vidiš, strýče, jak je to dobré, že jsem zdvořilým. Ze zdvořilosti k tobě přečetl jsem tvé básně už několikrát, co jsem zde, a umím pěkná místa — některá pěkná místa tam přece máš, strýčku, — skoro z paměti. Teď mně to přispěje!

MARIE: Tys ale ještě nesnídal, Arture!

ARTUR: To ze samé básnické roztržitosti, tetičko! Ale šátek, šátek nosím trochu pedanticky. Prosím tě, tetičko, převaž mně ho trochu à la Byron!

MARIE: Nu tedy — (*Převazuje mu šátek, vtom zazní z protějšího domu zvonění.*)

MĚRSKÝ: Vlák už přijel!

ARTUR: Tedy jen rychle, jen rychle, aby nás našla na našem místě!

VÝSTUP ČTVRTÝ

MARIE, MĚRSKÝ a ARTUR jdou ku mříži a otevrou ji. Z protějšího domu vycházejí cestující s vaky, sestupujou přes schody a vzdalují se vpravo a vlevo. Konečně vystoupí ANNA, obličej majíc hustým závojem zastřený.

ARTUR: Všechny ty dámy, i ty, které brejle nosí a melancholický hlas mají, starají se o škatule; žádná se posud netáže po básníku Měřském!

MARIE: Snad jsme obětí nějakého žertu!

ANNA (*přistupuje k nim*): Nemůžete mně říci, kudy bych šla k příbytku básníka Měřského?

MĚRSKÝ (*tajeně k Arturovi*): Teď se seber!

ARTUR: Já jsem Měřský, vzácná slečno! Mám snad krásnou svou dopisovatelku před sebou?

ANNA: Osmělila jsem se —

ARTUR: Dovolte tedy, abych vás uvedl do svého domu. Je to sice jen jednoduchý příbytek skromného poety, vaše přítomnost jej ale povznese a zasvětí. (*Vede Annu mezitím až do popředí. Marie a Měřský následujou.*)

ANNA: Jste tak laskav, (*odhalí závoj, pro sebe*) celá se třesu — jsem v takových rozpacích —

ARTUR (*chytne Měřského za ruku — tajeně*): To je ona, to je ona!

MĚRSKÝ (*taktéž tajeně*): Jaká ona?

ARTUR (*jako dříve*): Ta z koncertu!

MĚRSKÝ (*jako dříve*): Proboha, jen nepozbud' zmužilosti. Taková příležitost se ti nenaskytne více. Co básník máš jakousi záři kolem sebe —

ANNA: Dovolte, abych si na chvílku sedla. (*Sedne si na lávku pod stromem.*)

MĚRSKÝ (*tajeně k Marii*): Není tak oškliva, jak jsi předpokládala —

MARIE (*taktéž tajeně*): Ani tak dlouhá, suchá a stará, jak ty jsi předpokládal!

MĚRSKÝ (*jako dříve*): Mně připadá jako nějaká víla.

MARIE (*podobně*): To ti povídám, tobě nemá nijak připadat!

ARTUR: Dovolíte, abych vás seznámil se svým strýcem a svou tetou; jsou to nešťastní lidé — narodiliť se *hluchoněmi*. Byli vychováni v ústavu pana Frosta v Praze, kdež se seznali a do sebe zamilovali. Na štěstí ještě mohli přirozenou smutnou tu vadu zakrýt poněkud vzděláním a přivedli to tak daleko, že pozorujete vaše rty, skoro všemu rozumějí, co povídáte, — bohužel ale nemohou ani —

MĚRSKÝ (*jenž byl patrně uleknut na rozpačitou Marii se díval, zatáhne vtom Artura za kabát, vyndá tobolku z kapsy, vytrhne list, napíše něco tužkou a podá to pak Arturovi.*)

ARTUR (*čte pro sebe*): „Proboha tě prosím, řekni alespoň, že trochu mluvit dovedem, když i třebas koktavě a nesouvisle.“ (*Usměje se škodylibě na Měrského, napíše také něco na lístek a dá ho pak nazpět.*)

MĚRSKÝ (*čte pro sebe*): „A kdyby byla oškliva, byl byste se hlásil? Myslím, že mohu trochu na váš vrub přikerbovat!“

ARTUR: Nemohou ani jediného lidského tónu vyrazit, chtěl jsem říci.

ANNA: Ach ti nebozí lidé! (*Podává jim ruce.*) A vypadají přece tak přívětivě a inteligentně! Ona je velmi hezká dáma a pan strýček má zdravý, živý obličej — ačkoli bych v něm nebyla nikdy blízkého příbuzného nějakého básníka hledala.

ARTUR: Pročpak ne, krásná slečno?

ANNA: Přivádíte mne do rozpaků! Neměla bych to sice říci, jelikož ubohý ten muž váš strýc je; jeho obličej má ale něco tak prozaického do sebe... četl už některé z vašich čarokrásných básní?

ARTUR: Zeptám se ho. Strýčku, četl jste už někdy některou z mých čarokrásných básní?

MĚRSKÝ (*ukazuje pantomimou, že se mu protiví*).

- ARTUR: On chce říci, že nikdy a že je má za zcela nepotřebnou věc.
- ANNA: Ach, toť je netvor! Jak dobrým jste, že ho u sebe chováte!
- ARTUR: To on také uznává! Je-li pravda, strýčku!
- ANNA: Víte-li pak, pane Měřský, že jste mne v jistém ohledu — nevím ani, jak bych se vyjádřila — že jste mne skoro překvapil?
- ARTUR: Snad nepříjemně?
- ANNA: Ne, ó ne, to ne! Ale když jsem dnes jela po dráze, napadlo mně, že podnikám něco velmi nápadného. Nesmíte mne prozradit, můj poručník neví, že jsem jela k vám. Nejsme právě přátelé s tím mým poručníkem — člověk ale potřebuje nějaké takové nářadí, když právě bližších příbuzných nemá. Napadlo mne tedy, co by lidé asi řekli, kdyby věděli, že jsem utekla, nebo spíše, že právě utíkám. A pak jsem pravila sama k sobě, že je snad básník Měřský právě takový člověk jako všichni ostatní, na příklad jako tam ten tlustý pán s tím nepěkným nosem, že má snad draka za ženu, která mne nazve bezstoudnou proto, že bez pozvání přicházím, abych viděla, jak básník vypadá. On mne snad přijme chladně a ona mne snad ani nepožádá, abych se posadila. To mne skutečně přivedlo do rozpaků a umínila jsem sobě, že se ani po vašem bytu nepoptám a že na zdejší štaci zase na zpáteční vlak počkám. Teď jsem ale vesela, neboť jste zcela tak, jak jsem doufala, — vyjímaje...
- ARTUR: Vyjímaje?
- ANNA (*stydlivě*): Vyjímaje, že jste mnohem mladší a mnohem lépe vypadáte než na své podobizně. — Vy nejste své podobizně ani dost málo podobeni!
- ARTUR: Vy jste skutečně laskava! (*Baví se s ní dále.*)
- MARIE (*tajeně k Měřskému*): Sotva už se udržím! Čistě tě kreslí, to je pravda!
- MĚŘSKÝ (*taktěž tajeně*): Vždyť ta podobizna vyšla už před dvacíti lety, právě tenkrát, když jsi kráse mé už déle odolati nemohla!

MARIE (*mrzutě*): Slyšela jsem právě teď kritiku.

MĚRSKÝ: Nejvytečnější malíř pražský mne maloval a stálo mne to hezky peněz! Každý den novou růží do dírky u kabátu a každý den zaplatit frizéra.

MARIE: Teď se ti to vynahrazuje.

MĚRSKÝ (*s komickou zoufalostí*): A nyní prý je takový hejsek hezčí než já. Ó časové! Ó mravy!

ARTUR: Prosím — adresa vašeho poručníka?

ANNA: František Burger, správce u hraběte Lvovského. Proč se tážete?

ARTUR: Ach jen proto, kdybych se někdy osmělit směl, že bych se po vašem zdraví poptal. Slečna bude zajisté teď chtít šaty sobě upravit. Anežko! Anežko! (*Z domu vyjde služka.*) Ukaž slečně zde připravený pokoj pro ni. Dovolíte, abych vás až k domu doprovodil.

ANNA: Ó děkuju! (*Vchází do domu, kamž ji Artur doprovodí, kterýž se pak zase vrátí do popředí.*)

MĚRSKÝ: Nyní ti ale řeknu způsobem zcela nehlučoněmým —

ARTUR: Že jsem sestrovec nejrozkošnějšího a nejlepšího strýce na tom božím světě!

MARIE: Malý žertík si nechám líbit; nás ale za mrzáky prohlásit, přinutit nás, abychom ani slova promluvit nesměli, to vydrží —

ARTUR: — jen podobně roztomilá tetička jako ty! Nechte se přece přesvědčit, že se ta komedie ani jinak dohrát nemůže. Vy máte úlohu tak pohodlnou a jednoduchou při tom. Vždyť je to největší ztráta pro mne samého, když neslyším milostné a přívětivé řeči z úst své krásné tetičky a duchaplné myšlenky svého strýce! (*Pateticky.*) Na to vám přísahám, že ta slečna Anna, která sobě před zrcadlem právě vlasy urovnává, zakrátko paní Měorskou bude. — A pak, což vás to nebude zajímat, když uvidíte povstání a vzrůst všech těch zamilovaných pletek, když uvidíte před sebou rozvinovati se malou veselohru, kterou básnický můj strýc jen opsat potřebuje, aby všechnu svou dřívější slávu zastínil.

MĚRSKÝ: Prosím tě, jen mne —

ARTUR: Můžete tu veselohru nadepsat třeba „Sladký klam“ čili „Dva hluchoněmí z ochoty“ nebo také „Vylhaný básník a jeho svatba s blouznivou slečnou“ —

MĚRSKÝ: Tys dareba!

ARTUR: Nejste vázán na formu. Udělejte z toho pětiaktovou veselohru nebo poetickou povídku na způsob Pana Vyšínského, nebo něžnější a blouznivější, třeba jako Máchův Máj —

MARIE: Muži, ten mladý pán se ti posmívá —

MĚRSKÝ: Vlastně má pravdu, a já mám skoro chuť dohráti úlohu, do které mne vnutil.

MARIE: Tobě se lehkou mluví! Mlčíš-li teď, uděláš později z toho básně a jsi odměněn; já jsem ale ženská a žádný básník, můj jazyk nechce němým zůstat—já chci a musím mluvit!

VÝSTUP PÁTÝ

DRÁB *s bubnem, zůstane stát před mříží. Lid nastaví se kolem něho. PŘEDEŠLÍ.*

DRÁB (*zabubnuje a čte z papíru*): Sto tolarů, jářku sto tolarů dostane se tomu, kdo s jistotou udat může, kde by se našla jistá mladá ženština, jejížto jméno jest Anna Krejčí. Právě došla telegrafická zpráva a sděluje se po všech štacích, že včera večer utekla z domu svého poručníka, aniž by se byla více navrátila; známo je ale už, že odjela po dráze. Dáma ta je prostřední výše, černých očí, černých vlasů, hezké tváře — šat má červený na sobě, přes něj černý plášť, na hlavě slaměný klobouk. Kdokoliv zprávu podat může, nechť telegrafuje do Prahy na pana Františka Burgra, správce u hraběte Lvovského! (*Bubnuje.*)

MARIE: Co tomu říkáš?

ARTUR: Že je to znamenitá historie. — Hej, příteli, pane drábe!

DRÁB: Prosím?

ARTUR: Vejděte sem.

DRÁB (*vchází — lid se rozejde*).

MARIE: Copak chceš teď dělat?

ARTUR: Chci sobě těch sto tolarů zasloužit, abych mohl milé své tetičce pěkný štucel koupit.

MARIE: Ty ji chceš tedy opustit?

ARTUR: Uvidíme. — Příteli, nemusíte už dále jít a bubnovat; já sám udám panu Burgrovi už, kde se ta slečna nalezá.

DRÁB: To je všechno pěkné, dokud jsem ale nevybubnoval po celém městysi, nesmím se vrátit. Může se jich ještě více najít, kteří něco vědí, a mohou se pak rozdělit.

ARTUR: Jakpak, kdybychom se jenom my dva o těch sto tolarů rozdělili?

DRÁB: Dovolte, pane, mne chtít podplatit, to je něco, co — víte, pane, to bych já musil tento, ačkoli — (*Přemejšlí.*) Copak myslíte, pane, snad to není vlastně ani žádné podplacení, což? Ten pan Burger přislíbil, že prvnímu, kdo zprávu podá, sto tolarů zaplatí, a vy se skutečně první hlásíte u ouřadní osoby. (*Důvěrně.*) Řekněte mně, pane, záleží vám na tom, abych nebubnoval dál?

ARTUR: Záleží.

DRÁB: Na těch sto tolarech vám ale jistě nezáleží! — Co? Umím hádat? Hehehe!

ARTUR: Ó vy se vyznáte v lidech!

DRÁB: Jakžpak ne, vždyť mám s rozdílnou holotou co dělat! Vám tedy na těch sto tolarech a ani snad na té polovičce nezáleží; no to je hezké!

ARTUR: Ach, už rozumím. (*Vezme jej za ruku.*) Tedy dostanete celé sto.

DRÁB: Ó vy jste dobrý pán, vždyť já toho nežádám, bůh zachraň! Kdybyste ale chtěl, takhle něco napřed —

ARTUR: Oh, oh, rozumím, šlechtná duše! (*Vyndá z tobolky peníze.*) Zde vezměte, můj roztomilý!

DRÁB (*ohledne se dříve na vše strany*): Sem s tím! (*Pohlídne do ruky, stranou.*) Nepředal se — špína! (*Nahlas a přívětivě.*) Až budete zas něco potřebovat, jenom přijďte, my nejsme takoví — (*Odejde.*)

ARTUR: A teď hned po telegrafu do Prahy! (*Chce odejít.*)

MARIE: Co chceš přece udělat?

ARTUR: Uvidíte, uvidíte — ta komedie musí přece za to stát.
(*Běží ku mříži.*)

MARIE: Vždyť nemáš ani klobouk na hlavě.

ARTUR: Je to jen přes ulici! (*Vyběhne ven a přes schody do protějšího domu.*)

MĚRSKÝ: Snad nám nechce také ještě jejího poručníka na krk přivést? On by byl s to nás přinutit, abychom se pak naproti tomu zase co slepí tvářili.

MARIE: Však já mu to tak dlouho nevydržím. — Ach, náš host přichází. Sedněm si zde ku stolku a pracujme, vyslechneme snad zároveň, co myslí a mluví. (*Sedne ku stolku a vyndá punčochu. Měřský přisedne, vyndá knihu a čte.*)

VÝSTUP ŠESTÝ

ANNA *vychází mezitím a rozhlíží se. Později ARTUR.*

MARIE (*tajeně k Měřskému*): To děvče nezdá se mít mnoho blouznivého do sebe!

ANNA: Toť je zde rozkošné sídlo! — Ale věru, že by člověk sotva poznal dle zevnějšku, že zde básník bydlí!

MĚRSKÝ (*tajeně*): Pěkná poklona!

ANNA: Nikde romantický nepořádek, zpusťšené a zdivočené partie, které se mě tak nemile dotýkávají. Na těch urovnaných cestičkách, mezi těmi štěpnými růžemi a spořádanými záhony je mně tak milo, cítím se hned tak zdomácnělou!

MARIE (*tajeně*): Ona tvé básně necituje!

MĚRSKÝ (*taktéž*): Nejspíš že má slabou paměť!

ANNA: Ach i skleník zde má! To je přece civilizací! A jak byl ten můj pokojíček pěkně spořádan, všechno tak jako z vosku a jako ve skřínce.

MARIE (*tajeně*): Je moudrá, krásná ale právě není.

ANNA: Divný to básník! Básníka jsem si myslela přece co trochu méně pedantického!

MĚRSKÝ (*tajeně*): Nu moudrou nemohl bych ji právě nazvat, krásná ale je.

ANNA: Ach zde jsou ti nebozí hluchoněmí! Jak ráda bych si k nim přisedla a s nimi se pobavila! Bojím se ale, že bych příliš jasně ukázala, jak jich lituju, a to prý nešťastné lidi tím více bolí! Ach pan Měřský — kdybych byla tenkrát věděla, že je to básník, který —

ARTUR (*přijde z domu*): Slečna už hotova? Nuže sedněm si a bavte mne něčím.

ANNA: Podivná to žádost! To je přece vaší povinností, abyste bavit mne! (*Usednou na lávku pod strom.*) Odpusťte smělosti! — Víte-li co, pane Měřský? Smím-li vás o něco žádat — musíte být tak laskav a improvisovat mně některou svoji báseň.

ARTUR (*ohlídne se s posuňkem komického leknutí k Měřskému*).

MĚŘSKÝ: Hohoho! (*Náhle se zase zarazí a dělá, jako by ho kniha zajímala.*)

ARTUR: Slyšela jste? To je znamenité, že hluchoněmí tak přirozený smích mají.

ANNA: Ó, však vy se mně nevymknete! Prosím!

ARTUR (*dívá se v rozpacích na strýce a mluví pak s nucenou veselostí*): Což vás může skutečně improvisací potěšit?

Vždyť to bývají skoro vždy nesmysly. Už se ani nepamatuju, jak dlouho tomu, co jsem naposled improvisoval!

ANNA: Ale zkuste to teď — jen jednou — prosím. Četla jsem přednedávnem v nějakém časopisu — myslím, že v Lumíru —, že jste improvisátor znamenitý a že se vyrovnáte improvisátorům italským. Nuže — prosím — napíšu si to, abych vás vždy na to upamatovat mohla! (*Vyndá malou tobolku.*)

ARTUR (*oddychne zhluboka, pak začne náhle*): Nu dobře tedy — (*Počne se zoufalým ohněm, jenž však hned ustoupí namahavému přemýšlení.*) Jež jsem zničil — nešťastné ty růže —

MĚŘSKÝ (*tajeně*): Růže — může —

ARTUR: Víc řeknou ti než ret můj říci může!

Povadly srdce mého dotknutím,

a vidím nyní s mocným pohnutím,

že bol můj nákažlivě ničit může!

ANNA (*tleská rukama*): Tedy tak se improvizuje? Ach, to je komické! Líbí se mně to ale. Byla to jedna z nejlepších vašich básní?

ARTUR: Lepší než všechny, které jsem kdy improvisoval. Ano lepší než kterákoliv z mých tištěných básní!

ANNA: Ach tu zachovám! Dívejte se, neudělám-li chyby.
(*Píše do tobolky.*)

MARIE (*tajně*): Bravo!

MĚRSKÝ (*taktéž*): Copak ty veršům nerozumíš!

MARIE: Povídám bravo!

MĚRSKÝ: Inu jsi jako všechny ženské. Máš z toho radost, když se svatba blíží.

VÝSTUP SEDMÝ

RYŠAVÝ *vystoupil mezitím mřížovými vraty. PŘEDEŠLÍ.*

RYŠAVÝ (*s poklonami*): Prosím, vzácná společnosti, kráčí má noha po půdě klasické, již stoupá chloubu československého Parnasu, nejvyšší duch našeho století, vynikající náš Měrský?

ANNA: Hahaha! Kdopak je ten komický člověk?

ARTUR (*pro sebe*): Už zase ďábel nějaký malér nastrojil!
(*Hlasitě.*) Já se jmenuju Měrský, pane můj!

RYŠAVÝ: Ah!

ARTUR: A čeho si přejete?

RYŠAVÝ: I já jsem naslouchal už šepotu božské Musy, i já jsem už v šťastných okamžicích letěl na Pegasu k nebi, i já jsem povznesl se už na Parnas —

ANNA: Ten člověk je samé „i já“.

ARTUR: To jste si tam zajel pro seno svému Pegasovi?

RYŠAVÝ (*udiven*): Ach, pane můj!

ARTUR: Musíte odpustit epigramatickému žertu!

RYŠAVÝ: A tak! Hehehe! Dobrý epigram.

ARTUR (*pro sebe*): Napiš si ho na čelo! (*Hlasitě.*) A čím mohu sloužit?

RYŠAVÝ: Není pochybnosti, že podporujete s láskou mladé talenty, že rád ukážete začátečníkům pravou dráhu, na níž

pak už více zbloudit nemožno. I osmělil jsem se v důvěře té, že jsem paklíček vlastních svých veršů k laskavému prohlídnutí přinesl. (*Vyndá z kapsy papíry.*)

ARTUR (*vezme je od něho*): Jak? „Kapky mé krve“? Ach subjektivní lyrika! Tu vám neradím, příteli!

ANNA: Vždyť jste ale sám napsal velkou část zcela subjektivních básní!

ARTUR: Skutečně, ta subjektivní lyrika není už na čase. Což je komu do toho, mladý příteli, že vás ten neb onen slavík rozbolestnil, že vám ta neb ona růže slze vynutila, že vám to neb ono děvče tlukot srdce zaopatřilo! Žijte dříve směle nějaký čas, seznejte lidi a poměry, vypijte pohár vezdejších radostí, a pak teprv pište! Věřte mně, příteli, napíšete-li „dumu ochuravělého zedníka“ nebo „myšlénky chudé vdovy“ nebo dokonce „vzdechy bránící se nevinosti, které se penězi mrzká osídla kladou“, věřte mně, že více tím působíte, než kdybyste napsal tisíce dum a dumek o svém srdci, do kterého nikomu nic není. Tak bych já psal!

ANNA: Nu a proč tak nepíšete?

ARTUR: I kdybych byl tím pánem, chtěl jsem říci. (*Pro sebe.*)
Brzy bych se byl prozradil!

RYŠAVÝ: Já tomu nerozumím! Toť bych musil do kalu lidské společnosti sestoupit.

ARTUR: A což vám to uškodí? Ten kal je čistější, než si myslíte, ba čistější, než co vy za čisté máte! Jen s chutí do něho.

RYŠAVÝ: Ó noli me tangere!

ARTUR: Nu ostatně chci si vaše básně přečíst a vám pak úsudek svůj podat.

RYŠAVÝ: Ó díky! Směl bych ještě nějakou prosbu vyslovit?

ARTUR: Nu?

RYŠAVÝ: Prosil bych o kousek vašich vlasů na památku — nepokládejte mně to za zlé, prosím!

ARTUR: Dovolte, pane, toť je —

ANNA: To musíte tomu pánu udělat; ustřihnu vám je sama! Sedněte si zde pod strom, prosím! (*Vyndá nůžky a rozhrnuje mu vlasy.*)

ARTUR: I toť bych si dal vlasů nastříhat tímto způsobem, že by jimi podmořský telegraf mezi Amerikou a Evropou obvinout mohli.

ANNA (*podává Ryšavému kousek ustřížených vlasů*): Zde, pane, mějte je v úctě!

RYŠAVÝ: Ó děkuju, děkuju vám! Měl bych ale ještě jednu prosbu! (*Vyndá tobolku.*)

ARTUR: Copak ještě?

RYŠAVÝ: Kdybyste mně ráčil nějakou průpověď do mé pamětní knihy napsat.

ARTUR: I ano, dejte sem. (*Píše do tobolky.*) Zde, pane.

RYŠAVÝ (*čte*): „Já to nejsem — Měřský“ — Tomu nerozumím!

ARTUR: Jen o tom přemýšlejte, neuhodnete-li, vysvětlí se vám, až si sem pro úsudek přijdete. Má to význam velmi, velmi hluboký.

RYŠAVÝ: Ah! (*Pokloní se hluboce a odejde.*)

VÝSTUP OSMÝ

PŘEDEŠLÍ *bez* RYŠAVÉHO. *Později* LISTONOŠ.

ANNA (*usedne s Arturem zase na lávku*): Obdivovala jsem se věru vašim náhledům, pane Měřský.

MĚŘSKÝ (*tajeně*): Ta má obdivovatelka mne podivně kritisuje!

ARTUR: Řekněte mně ale zcela upřímně, drahá Anno, co jste cítila pro básníka Měřského, když jste k němu jela, — můžete-li, popište mně to podrobně.

ANNA (*krátce přemýšlí*): Byl to velký obdiv — úcta před vašim duchem.

MĚŘSKÝ (*tajeně*): Moudrá holka!

ARTUR: Tedy byste byla právě tak dobře sem přijela, kdybyste byla věděla, že jsem otcem rodiny, starým, dávno už ženatým mužem!

ANNA (*v rozpacích — pak určitě*): Dovolte, pane, nevím, s jakým to — — Já přišla jsem, abych seznala básníka, ani mne nenapadlo, že by mohl být mladým mužem!

ARTUR: Prosím, nehněvejte se — hned pochopíte, proč jsem se podobně tázal. Nejste zde ještě dlouho, znal jsem vás ale už dříve, ovšem ne dle jména. Když váš list přišel, připravil jsem se na to, že seznám blouznivou a nerozumnou ženskou, — ale každá minuta, Anno, kterou jsme nyní už spolu strávili, připoutala mne pevněji k vám! A nyní řekněte mně upřímně z hloubky svého dívčího srdce — milujete mne trochu?

ANNA (*v rozpacích s třesoucím se hlasem*): Zнала jsem vaši osobnost také už dříve, zde mně bylo ale vše jako čarokrásný sen — probouzím se ale nyní — už vím, co mně — mé srdce tak rozechvívá — já vás miluju z celého svého srdce! (*Klesne mu v náruč.*)

MARIE (*tajeně*): Bravo!

ARTUR: Děkuju ti, drahá, drahá Anno! A nyní se ti smím z něčeho přiznat! Já nejsem onen básník Měřský, já jsem zcela neslavný — nejsem ničím více než mladíkem, který tě celou duší svou miluje, — Anno, miluješ mne nyní ještě?

ANNA: Proboha! — co tím myslíte?

ARTUR: Že jsem se přetvařoval po celý ten čas, co jsi zde, milenko. Byl to ovšem klam, pomysli sobě ale, že jsem si jím štěstí celého života zaopatřiti chtěl!

ANNA: Jsem jako zkamenělá — kdopak je tedy básníkem Měřským?

ARTUR: Já to nejsem — ale tamhle můj strýc Měřský, který se svou roztomilou manželkou —

ANNA: Ten hluchoněmý — tedy není ani hluchým ani němým?

ARTUR: Ani dost málo. Můžete mně odpustit, Anno?

ANNA: Ano, vždyť já tě miluju — a chci být upřímná — dovolila jsem si také malý podvod. (*Sklopí oči.*)

ARTUR (*radostně*): Ty také, drahoušku?

ANNA: Jako ty nejsi básník Měřský, nejsem já ona Anna Krejčí, která tvému strýci psala. To byla moje teta, která mně své jméno dala, onen list psala. Svěřila se mně s tím, a jelikož se ona rozstala a právě se něco přihodilo —

MĚRSKÝ: Hurá! Toť aby kozel vydržel němotu! (*Objímá Marii.*) Hurá!

ARTUR: Hurá!

MĚRSKÝ: Co je to, pane synovče, že mne i vejskáním překonat chceš! Poděkuj se nyní své tetě, že se před dvacíti lety do mne zamilovala a mne nevolníkem učinila, — věru, že bych ti byl nyní tohoto rozkošného Anouška nepřenechal!

MARIE: Beztoho jsi se do ní zamiloval, nevěrníče! —

LISTONOŠ (*přichází z protějšího domu a odevzdá list Arturovi*):

Zde je nějaká telegrafická zpráva! (*Odejde zas.*)

ANNA: Co ale řekne nyní má teta a především můj poručník!

Drazí hluchoněmí — chcete vše zamlčet, svěřím-li se vám?

VŠICKNI: Ovšem, ovšem!

ANNA: Nechtěla jsem se ani slovem o tom zmínit, teď to ale zůstane — mezi příbuznými! Včera večer nabídl se mně můj pan poručník zcela kupeckým způsobem za muže. Kdybych byla přivolila, slíbil mně velkomyslně, že mně dá nový altán v zahrádce vystavět. To mne přimělo k útěku. Myšlénka, že bych se stala matkou mladého pana Burgra, který celý den nic jiného nedělá, než kouří, a tak líným je, že si ani ruce neumyje, — ta myšlénka mne přivedla skoro v zoufalý stav. Co asi řekne, co udělá —

ARTUR: To tě tedy přivedlo. Nu neboj se, nepustím tě už na žádný způsob. Mezitím, cos si prve toaletu pořádala, vybubnovali tě zde. Poručník slíbil sto tolarů tomu, kdo by tě přivedl. Telegrafoval jsem hned nazpět, žes ujela se mnou a že jsme spolu už před oltářem zasnoubeni. Přitom jsem mu sdělil, že jsem bohat a že dovedu si ženu uživit. Nyní právě dostávám odpověď na svou smělou lež. (*Rozpečetí list a čte.*) „Ať si dělá ta lehkomyšlná, co chce, nechci o ní ani více slyšet!“ Ještě jednou hurá!

MARIE: Rozumný to člověk!

MĚRSKÝ: Protože chtěl Annu? I ovšem.

MARIE: I ne, jen proto, že mlčí, když už jiné pomoci není!

MĚRSKÝ: Máš-li pak úctu nyní před mými básněmi, Arture?

ARTUR: Nekonečnou, jsou božské, nepřekonatelné. Vždyť vaše

zvučné verše byly zárodkem té harmonie, která nás nyní celým životem sprovázeti bude, jakž Anoušku? (*Objímá Annu.*)

MĚRSKÝ: Vid', ženuško, že i nám ještě ta harmonie nedozvučela? (*Objímá Marii.*)

Opona spadne.